

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Jacobi Altingi Synopsis Institutionum Chaldæarum Et
Syrarum**

Alting, Jacob

Francofvrti Ad Moenvm, MDCCI

VD18 12825980

Sectio I. Generalis. Canon I.

urn:nbn:de:gbv:45:1-14746

SYNOPSIS INSTITUTIONUM

SECTIO I. *Generalis.*

CANON I.

Inguæ Chaldæa communes habet cum Hebræa Literarum characteres, & potestatem.

§. 2. Puncta quæ ad Sonum moderandum faciunt, pariter cum Hebræis communia sunt, tam Vocalia, quam Servilia.

§. 3. Quiescentes item literæ eadem sunt. Attamen loco ה plerunque usurpatur א.

Pro א finali adhibetur ה quotiescunque aliud א immediatè antecedit, vitandi concursus ergò, תְּלִיתָאֵי *tertium*, pro תְּלִיתָאֵי Dan. 2, 39. Excipe בְּדַתָּאֵי *in herba* Dan. 4, 12. 20.

Aliàs quoque pro finali א scribitur, ה, ex frequenti permutatione harum literarum, לְהַתְּקַטְּלָהּ *ad occidendum* Dan. 2, 13. תְּבִירָהּ *fragile* v. 42.

Jod mobile ex Syrisimo vocalem suam rejicit in locum præcedentis schevatis, & in ea quiescit, vel plane excidit: quod factum in מְחַיָּא *in vita conservans*, pro מְחַיָּא Dan. 5, 19.

§. 4. Vocalis longa sæpè loco brevis, & vicissim brevis loco longæ occurrit : atque tunc non ex figura, sed ex analogia æstimandæ sunt **בְּיָשָׁרָא** caro Dan. 2, 11. **עֲבֹדָתָא** opus v. ult. **וּבְאַשְׁרָתָא** & mala Ezr. 4, 12. **הִרְגִּישׁוּ** *con-*
venerant Dan. 6, 6. Vocales etiam longæ omnes, nisi defectum vel quietem compensent, aut quieti inserviant, mutabiles sunt.

§. 5. Scheva simplex Mobile est, quoties reperitur post syllabam perfectam : videlicet 1. initiale, 2. post vocalem longam absolventem syllabam, 3. post scheva mutum, vel explicitum, vel implicitum in dagesch. Quiescens est, quod ad absolvendam syllabam facit : nempe 1. post vocalem brevem omnino alio complemento temporis deficientis destitutam, 2. post vocalem longam vicariam brevis vocalis, 3. finale, etiam geminum.

§. 6. Scheva compositum loco simplicis mobilis assumitur à literis Gutturalibus, (aliquando etiam à non-gutturalibus,) ac regulis Hebræorum paret.

Prima radicalis **א** pro schevate mobili more Syrorum interdum accipit tzeri in initio dictionis, **אִתָּא** *accensa*, pro **אִתָּא** Dan. 3, 22. **אִתָּא** *abi*, pro **אִתָּא** Eze. 5, 15.

Patach furtivum loco simplicis quiescentis subscribitur literis **אֵתָא** radicalibus, quando ultimæ sunt post tres ultimas vocales ma-

Sed hoc propter euphoniã & faciliorem pronuntiã gnas, Aviam spiritus en. qui hij literis inest sine aliquo vehicu

gnas, & kibbutz ^{קִבּוּץ} *altum*, ^{רוּחַ} *spiritus*,
& quando penultima sunt sequente schevate
muto. ^{שָׂבַעְתָּ} *satiatus fuisti.* v. §. 52. Gr. Hebr.

§. 7. Diphthongescit Jod scheva mu-
tum sub se habens, antecedente patach vel
cholem, ^{הוּיָהּ} *fuisti* Dan. 2, 31. ^{אֵיִתִּי} *est* v. 30.
^{מַי} *aqua*, in Targum. v. §. 42. Gr. Hebr.

§. 8. Dages Lene imprimitur literis ^{בְּדַ}
^{בְּפַ} ab initio & in medio dictionis post
scheva quiescens. Affixa secundæ personæ
tamen illud non admittunt, ^{לְתַבּוּן} *lex vestra*
Dan. 2, 9. v. §. 43. & illi ^{אֵלֶיךָ} *ultra*: v. 3. p. 46. Gr. Hebr.

§. 9. Dages Forte geminat literas. A Gut-
turalibus & Resch non admittitur, ejusque
loco vocalis brevis antecedens mutatur in
oppositam longam. ^{פֶּוֹל} Compensatio tamen
ista frequenter negligitur. ^{אֵפֶס} Excidit quoque
nonnunquam ex litera schevata. ^{וּמְדַעַתָּ} Interdum
loco illius Nun ^{הוּיָהּ} schevatum collocatur.

& *scientia*, pro ^{מְדַעַתָּ} Dan. 2, 21. ^{הֵינִי} *in-*
troduxit, pro ^{הֵעֵל} v. 25. ^{הֵנִיף} *eduxit*, pro
^{הֵנִיף} Dan. 5, 2. ^{הֵנִיף} *hujusmodi* vocis Nun in
origine habuisse nō ^{הֵנִיף} *unde regulariter*
^{הֵנִיף} *deductum* ^{הֵנִיף} *unde regulariter*

§. 10. Apex unus geminusve inscribitur
superne literis numeralibus, vocibusve de-
curtatis; quod Rabbini familiare est.

§. 11. Accentus à Daniele & Ezra adhibiti

§. 9. Ratio hujus Regule est euphoniae proxi. Dicitur. *Ypha* est natura gutturalium
impugnatio & opposit. unde illa mensura videtur, *impe* prope *hava* &

SYNOPSIS

Sunt iidem, qui apud Hebræos in usu sunt, iisdem ferè observatis legibus.

§. 12. In Derivatione vocum ab Hebræa origine permutantur sæpissime literæ, tum ejusdem organi, **דָּבָר** Chald. **טָבָא** infamia, **בָּרָז** Chald. **פְּרֹזָא** ferrum: tum ejusdem classis, **טוֹב** Chald. **טָאָב** bonum esse, **בָּרוּ** Ch. **בְּרוֹא** inane: tum similis figuræ, **אַרְצָא** Ch. **אַרְעָא** & **אַרְבָּא** terra, **בִּיעָא** Ch. **בִּיעָא** ovum: tum denique sibilantes cum mutis lingualibus, **בוֹש** Ch. **בָּהַת** erubuit, **שְׁלוֹש** Ch. **שְׁלֹש** tres; **זָהָב** Ch. **זָהָבָא** aurum, **צָבִי** Ch. **טָבִיָא** caprea, **בֵּן** Chald. **בֵּן** filius, **אַרְמְלָא** Ch. **אַרְמְלָא** vidua.

§. 13. Serviles literæ sunt undecim, quot Hebræis; atque etiam eadem, nisi quod Daledh servile sit, & contra Schin radicale. Mne- mosynon illarum est **אָבִי דְכָל מְתָנָא** *patet* **omnis doni.**

§. 14. Præfixa septem numerantur **בְּדוּכָל** & **מ**. Ex quibus more Hebræo accedunt **מ** & **מ** **וּכְלָב** itemque **ה** interrogativum Demonstrativum **ה** duntaxat jungitur pronomini- bus quibusdam separatis tertiæ personæ per kametz; **הָאֵלֶּיךָ** iste, **הָאֵלֶּיךָ** ista, **הָאֵלֶּיךָ** & **הָאֵלֶּיךָ**: ast cum **הוּא** & **הוּא** habet patach. Relativum **ד** per scheva adheret: Daniel autem & Ezras pro illo **דִּי** separatum solent adhibere.

Similitudo liberarum hic nihil ad rem facit. Nam illæ permutantur
 semper & p̄or. quoniam aliæ p̄ b̄ & d̄ & t̄ & q̄ & s̄ & f̄
 inter se permutantur p̄fectè. quod Naturæ ling. vult. & p̄cipuè.

literæ **וּכְלָב** hic ferè eandem significat, habent **וּכְלָב** apud Hebræos. §. 15. Pro

§. 15. Pro terminali puncto tzeri substituitur patach, quotiescunque sequitur Cheth, Ajin, vel Resch. Hæc litteræ etiam apud Hebræos ad faciendam pronunciationem affirantur. Patach amant v. s. 119. p. 219 & 215.

§. 16. Hebræorum Cholem plerunque mutatur in kametz, **כֶּמֶץ** quæ hæc vocalis fit ad sonum vincendum & p̄ne apud Hebræos *seculum* à **עוֹלָם**.

Eorundem duplex segol, nec non tzeri & segol nominum segolatorum in scheva & patach transit, **עֶבֶד** *servus*, à **עֶבֶד**, & **סֶפֶר** *liber* à **סֶפֶר** : ast geminum patach vicarium abit in scheva & tzeri, **סֵעֵב** *staturum*, à **סֵעֵב**.

§. 17. Duo schevata mobilia concurrere nequeunt, sed eorum prius mutatur in vocalem brevem, posterius autem fit quiescens. Vocalis illa brevis substituitur ferè juxta leges Hebræorum, v. s. 4. Hebræos a s. 57. — 57. sive utrumque scheva simplex fuerit, sive alterutrum compositum. Posterius autem scheva quando abjicitur, prius redit.

§. 18. Gutturales easdem anomalias pariunt, quas apud Hebræos : ut nec dages admittant, nec scheva simplex mobile. Vide §. 6. & 9.

SECTIO II. *de Nomine & Particula.*

§. 19. Genus Nominum aut Masculinum est, aut Foemininum ; in paucis Commune. Præter ea, quæ significatione Muliebria sunt, etiam alia nonnulla ejusdem generis in litteram radicalem exeunt. Alias Foeminina definunt.